

CASAL DE JUBILATS DE SALT

la farga

ANY VIII • N.º 75 • FEBRER 1986

EUROPA!!!

Punt-Diari Els membres del Talleret, en un moment de l'assaig d'«Allons enfants» ahir al Patronat. (Foto: Rafael Bosch)

17-1-86 El grup farà tres muntatges aquest any

El premi teatre-Cabaret de Granollers, per al Talleret

GIRONA (De la nostra Redacció). — Amb el projecte de muntatge d'«Apòzema d'amor», el grup gironí de teatre **Talleret de Salt** va guanyar el premi extraordinari Granollers-teatre de Cabaret, 1986. Un jurat en el qual figuraven els crítics Joan Anton Benach, Francesc Burguet, Gonzalo Pérez Olaquer, Joan de Sagarra, Joaquim Vila, Frederic Roda i Joan Fuster — que excusà la seva presència perquè estava malalt — van examinar els deu projectes presentats per l'associació cultural de Granollers, d'on finalment sortí premiat el Talleret.

A les quatre de la tarda d'ahir, els membres del grup saltenc mostraren la seva sorpresa, ja que la primera notícia del guardó que els havia estat concedit la rebieren per la premsa: «Nosaltres havíem llegit les bases i decidírem presentar un projecte però mai no creíem que guanyariem. Ara que ens l'han donat, ens ha sorprès i satisfet, més per la dotació econòmica que té, per la gran projecció que ens pot donar arreu del Principat. No s'ha d'oblidar que el jurat era format pels crítics dels diaris més importants de Catalunya».

El guardó, convocat amb caràcter extraordinari, té una dotació de 500.000 pesetes i l'obra s'estrenarà en el cicle de teatre de Cabaret que es farà a terme

el març i l'abril en aquella ciutat. En el moment de la votació el jurat va destacar especialment els projectes de muntatge presentats pel Teatri, Amanida Mòbil i Talleret de Salt. A la votació final, la majoria del jurat atorgà el premi al grup saltenc, que, com el nom del muntatge indica, presenten una apòzema, o sigui còctel en el qual, seguint les directrius de la millor tradició escènica clàssica, sobre tres actors, pivota una acció basada en una dotzena d'escenes recuperades de les obres dels autors de sempre.

ALLONS, ENFANTS

La vinguda del premi ha estat rebuda amb alegria pel grup saltenc, però també ha trastocat un xic els seus plans per a la temporada. Com manifestaven els seus membres a aquest rotatiu: «Suposarà un augment de la feina, car nosaltres en principi tan sols havíem projectat fins a l'estiu tirar endavant dos muntatges com són el «Malalt imaginari», una adaptació infantil de l'obra de Molière feta per Nelo, i l'«Allons, enfants», el muntatge que ja s'havia d'estrenar les fires de l'any passat però que diferents problemes, ja siguin de guió o de muntatge, ens han anat fent ajornar, i avui pot i està

molt avançat, no podem donar una data fixa d'estrena. Ara hauríem de pitjar l'accelerador per tirar endavant paral·lelament l'«Apòzema d'amor» i tenir-la enllestida el març o l'abril, dades de l'inici del cicle».

Encara fa pocs dies, un anunci a la premsa de la nostra ciutat demanava actors per incorporar-se a una coneguda companyia. La gent que assaja al patronat en foren els autors; expliquen que encara que el procediment potser no és gaire usual a Girona, «ens va servir per posar-nos en contacte amb un seguit de persones, conèixer cares noves i a la fi poder escollir el noi o la noia que ens mancava per tirar endavant un dels muntatges».

Talleret de Salt obtiene un premio en Granollers

El grupo de teatro Talleret de Salt ha obtenido el premio extraordinario Granollers-Teatre de Cabaret 1986, con el proyecto de montaje «Apòzema d'amor», dotado con 500.000 pesetas y que se estrenará en marzo en esta ciudad. (Página 40.)

El Talleret de Salt, premio de Cabaret de Granollers

REDACCIÓN

■ Barcelona. — El grupo de teatro Talleret de Salt ha obtenido el premio extraordinario Granollers-Teatre de Cabaret 1986, con el proyecto de montaje *Apòzema d'amor*.

Un jurado, en el que figuraban los críticos de teatro Joan Anton Benach, Francesc Burguet, Gonzalo Pérez de Olaquer, Joan de Sagarra y Joaquim Vila, junto a Frederic Roda y Joan Fuster — que excusó su presencia debido a que se encontraba enfermo — examinó los diez proyectos presentados al concurso convocado por la Asociación Cultural de Granollers.

Este premio, convocado con carácter extraordinario, tiene una dotación de 500.000 pesetas y se estrenará en el ciclo de Teatre de Cabaret que se celebrará en marzo y abril en esta ciudad.

El citado jurado consideró especialmente los proyectos de montaje presentados por los grupos El Teatri, Amanida Mòbil y Talleret de Salt.

Teatro clásico

Después del debate correspondiente, el jurado decidió, por mayoría, otorgar el premio al grupo Talleret de Salt.

Siguiendo las bases, el grupo presentó su proyecto de montaje en el que figurarían solo tres actores, que se las ven con una docena de escenas bien conocidas del mejor teatro clásico.

El jurado recomendó también la inclusión de *Diablegs II*, del grupo de Vic Amanida Mòbil, en el citado ciclo dedicado al teatro de cabaret.

El Grup de teatre «El Talleret de Salt», va rebre el passat mes de gener un important premi, el de «Teatre-Cabaret de Granollers». Precisament, el jurat era compost pels millors crítics de teatre dels Països Catalans, per això encara és més important. Felicitem el «Talleret», entitat a la qual, ara fa un any, LA FARGA dedicà un número monogràfic.

la farga

Sumari

Espigolant	
El Talleret.....	2
Editorial	
Ara que som a Europa.....	3
Vida al Casal.....	5
Flash Cultural	
Agrupació fotogràfica de	
Salt Sardanista.....	5
L'Esclat de l'Alba	
Tota la vida és un retorn.....	6
Petanca.....	7
Ten a central	
Coneguem el C.E.S.....	9 - 10 i 11
Els inicis del C.E.S.....	11
La Gallineta	
El Psiquiàtric: enguany fa 100 anys.....	13
Finestra Oberta	
El cometa Halley.....	14 i 15
50 anys de la vila de Salt (1857-1907)	
Com era el Poble de Salt	
a l'any 1857? (I).....	17
Inatges	
Una imatge que podem recuperar.....	17
Farga Làctica	
Perruqueria (i II).....	18
Cagaferro	
L'acudit foll.....	19
La vida an.b hun.or	
Europa, Europa!.....	19
A la taula de La Farga.....	19

Edita: Casal de Jubilats de Salt
Consell de Redacció: Lluís Mateu, Quin, Pla, Miquel Casellas, Narcís Burch, Guillen, Terribas, Martí Fita, Joan Boada, Ventura Pau, Jaume Bosch, Joan Rosa, Josep M. Macias, Francesca Laguarda, Enlli Gispert, Antoni Peruga, Josep N. Oliveres i Nanel Lladó (fotògraf).

Han col.laborat en aquest número: en Josep Cristòfol i en Lluís Pardo.

Portada: Lluís Mateu.

Correcció: Antoni Ruscalleda.

Administració: Miquel Casellas, i Josep M. Olivares.

Distribució: Josep Cassiot, Pitu Geli i Josep Cebrián.

Tiratge: 1.300 exen.plars.

Redacció: Passeig Verdaguier, 1 - Tel. 23 04 98 - Salt.

Impressió: Pages In.pren.ta-Angles - Tel. 42 01 07

Dipòsit Legal: G3-356/79

La Farga no es fa responsable dels articles signats que apareixen a la revista, responsabilitat que recau en els seus autors.

Editorial

Ara que som a Europa

Enguany s'ha aconseguit l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea després d'anys d'espera. En els anys de la Dictadura ens deien que no hi podíem entrar per defecte de forma, ja que un règim totalitari no tenia lloc en una comunitat de països lliures.

Amb l'arribada de la democràcia tampoc no ens ho varen posar gens fàcil, però avui ja és un fet. Ara ja som a Europa, i això deu voler dir que també som europeus de ple dret.

No seria procedent, doncs, preguntar-nos què és EUROPA, com ho varen fer il.lustres filòsofs que es reuniren a Girona no fa molt temps, per esbrinar què era ESPANYA. Només faltaria que arribéssim a la mateixa conclusió i que EUROPA no existís.

Catalunya no ha pas descobert la seva vocació europea amb l'entrada al Mercat Comú, és més aviat Europa que ens convindria que descobrís la realitat catalana i que la diferenciés dintre la pluralitat de l'Estat Espanyol.

Per aquesta raó convé que Catalunya pugui fer sentir la seva veu al Parlament Europeu, i per això mateix cal que el Govern de l'Estat Espanyol ens reconegui aquest dret.

Diem sí a l'Europa de les Nacionalitats i del respecte a les cultures minoritàries i diem no a la prepotent Comunitat d'Estats Europeus que no tingui en compte aquestes nacions que, sense estat, malden per aconseguir un lloc de respecte i de reconeixement en aquell «nord enllà on diuen que la gent és noble, culta, ...»

Avui, a més de ser catalans, som també ciutadans europeus, ara només farà falta que ens en deixin exercir.

BALLS SOCIALS

Els dies 18 de Gener i 1 de Febrer vàrem celebrar sengles sessions de ball, amb molta animació; el dia 1 de Febrer no va haver-hi tanta gent a causa dels temporals enregistrats la darrera setmana.

CARNETS DE SOCI 1986

Agraïrem als socis que encara no ho han fet, facin la domiciliació del pagament de la quota en un Banc o Caixa on tinguin llibreta oberta a fi de facilitar les tasques administratives.

SUBVENCIONS

La Generalitat de Catalunya dins el Programa d'Ajudes per Construcció, Ampliació, Reforma i Equipament de Centres de l'any 1983, ens ha concedit una

subvenció de 100.000 Ptes. per la reforma del sistema de calefacció. La Junta es complau en notificar aquesta bona nova a tots els socis.

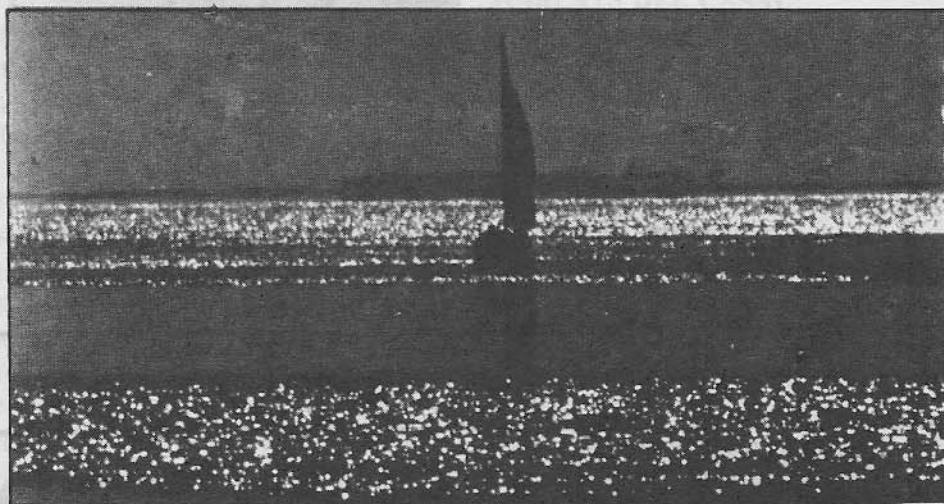
EXCURSIONS

Agraïrem a tots els socis que assiduament assisteixen a les excursions que programa el Casal; que ens facin arribar suggeriments de llocs o sortides de 1 dia que els hi agradaria que el Casal

organitzés; així aconseguirem una diversitat en el programa i no repetirem llocs ja visitats.

NOTA:

A partir del 1.er de març serà imprescindible la presentació del carnet de soci del 1986, per poder gaudir dels serveis del Casal (balls, excursions, etc.), preguem doncs que no ho deixeu per última hora.

Flash Cultural

El propassat mes de desembre, va tenir lloc a Salt una Assemblea de Socis de l'Agrupació Fotogràfica de Salt Sardanista per tal d'escollir-ne el nou president.

Com a resultat de la votació us donem a conèixer la composició de la nova junta:

Jaume Ollé	President
Mercè Clot	Sots-president
Rosa Maria Plana	Tresorer

Josep M. ^a Salvador	Secretari
Josep Crescenti	Vocal
Manel Lladó	Vocal
Albert Aguiló	Vocal
Miquel Bohigas	Vocal
Josep Sacot	Vocal

TOTA LA VIDA ÉS UN RETORN

Quina joventut de mar
ens ha pres, ocells en popa,
dins un bes fulgent i rar,
com dos fruits dins una copa?

Manta escuma, flor d'atzar
que preciosa s'acopa,
porta, mai familiar,
sola o en lasciva tropa,

la sirena. Sense fi,
més subtil que l'endeví,
brilla un tros de cant i es nega;

no dirà la vastitud
que sigui la joia cega
més pura que el vers perdut

«Salvatge cor»
Carles Riba

¿On tornem, que no fos naixença?

Penso en el cor i en l'orient
de la perla encantada marina;
en el somni què l'endevina
i que l'ull massa ric desment.

Cap triomf no pesa en el vent
i, juntes, al buf que hi declina,
s'esborren l'onada divina
i l'aventura vehement.

¿D'on venim, que no fos tornada?
Com una absurda enamorada,
la vida ens fa plorar el passat.

¿On tornem, que no fos naixença?
Vivim de mort, i no ens és grat;
morim d'amor, i no s'hi pensa.

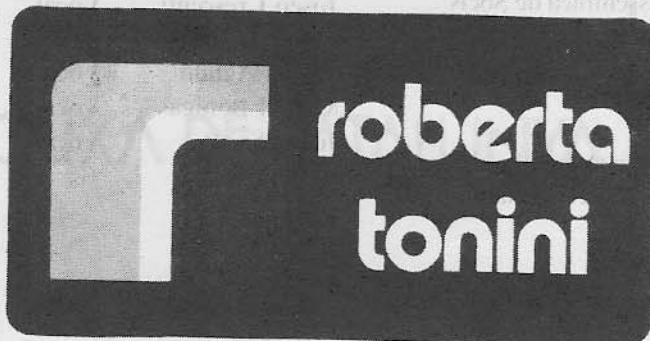
«Salvatge cor»
Carles Riba

GROGGY... ESPORTS

C/. Llarg, n.º 12 - SALT (Gironès)

DISTRIBUÏDOR A SALT DE

COPA PIRINEUS A PERPINYÀ

(Dia 8 de setembre)

Ni un sol equip no es va apuntar per participar a la copa PIRINEUS, però a petició del president de la F.G.P., es va fer una tripleta representativa del C.P. SALT. Aquesta tripleta era formada per A. ECHAVE, EUSEBI CABEZAS i A. PERUGA. La federació de l'organització de petanca de la copa Pirineus va decidir fer lliurament a la nostra tripleta, d'unes plaques commemoratives com a millor tripleta classificada de la F.G.P.

CAMPIONAT PROVINCIAL DE DUPLETES A BREDÀ

(Dia 15 de setembre)

Diversos equips nostres participaren en aquests campionats a BREDÀ, però solament la dupleta que era formada per en PEP QUINTANA i FRANCESC GONZALEZ, aconseguiren entrar a les semifinals. Però una vegada que ja es van veure dintre de les semifinals, van destapar la gran qualitat de joc i varen quedar, brillantment, campions de primera categoria. ENHORABONA.

SETMANA DEL JUBILAT

(Dies 11-12 i 13 de setembre)

Durant aquests dies es va fer el Torneig Social de Jubilats, en el qual, al final, la classificació va quedar de la següent manera. En primer lloc, i per tant campions, l'equip format per en LLORENÇ CABEZAS, PACO MARTIN i FRANCISCO MARTIN. En segon lloc, l'equip de A. PERUGA, ENRIQUETA ALECH i PERE FRAIXINO. En tercer lloc, l'equip de A. BOO, J.M. NOGUÉ i N. BOHIGAS, i en quart lloc en LLUÍS NOGUÉ, J. GRASSIOT i J. TRIOLA.

SETMANA DEL JUBILAT CONCURS PROVINCIAL DE JUBILATS

Amb participació d'equips de FIGUERES, CASSÀ, SARRIÀ DE TER i els nostres equips, es va disputar aquest torneig provincial, el qual va ser guanyat per l'equip del C.N. FIGUERES, que era format per en CANALS, RENTERO i JIMÉNEZ, que s'imposaren a la final, a l'equip nostre, format per l'A. PERUGA, ENRIQUETA ALECH i PERE FRAIXINO. En tercer lloc, també quedava classificat l'equip de'n LLORENÇ CABEZAS, FRANCISCO MARTÍN i P. MARTÍN. I a consolant, feien el segon lloc l'equip de'n J. M. NOGUÉ, N. BOHIGAS i A. BOO, i el tercer en J. CASANOVAS, ADELINA SÁNCHEZ i JOSÉ HONRUBIA.

OLOT. FIRES DE SANT LLUC

(Dia 6 d'octubre)

Aquest torneig que, d'entrada solament eren 22 tripletes, la xifra més baixa de tot l'any, va tenir un desenvolupament molt original, ja que solament dient que la final la disputaven a les 10 del vespre, ja està tot dit. Ara bé, l'equip nostre, format per A. MUÑOZ, A. ROCA i J. TORRES, aconseguiren quedar campions, després de dotze o tretze partides. A consolant, l'equip de LL. CABEZAS, ALFONSO SANTIAGO i JOSÉ SANTIAGO, feien el tercer; es pot dir que aquest equip que jugava amb dos infants, i que era la primera vegada que es presentaven a un concurs no social, va ser l'admiració dels espectadors i del torneig. Es va dis-

putar un especial, el qual també va ser guanyat per un equip nostre, format per en J. ANGLADA, VENTURA P. i F. GONZALEZ.

FÀBRICA GASSOL. TORNEIG DE JUBILATS DEL CASAL

(Dia 6 d'octubre)

Es va disputar el tradicional torneig que, any rera any, ens patrocina la GASSOL. Després de les partides corresponents, la classificació final va quedar de la següent manera. Primer i campió, l'equip de'n LLUÍS NOGUÉ, J. CASANOVAS i J. TRIOLA. Segon lloc, en PACO MARTIN, F. MARTIN i LL. CABEZAS. Tercer lloc, A. PERUGA, F. RODRÍGUEZ, E. ALECH i J. HONRUBIA. Seguidament, es va fer el lliurament de premis i des d'aquí reiterem i donem les gràcies a la Fàbrica GASSOL, i per molts anys.

C.N. FIGUERES. CAMPIONAT

Dia 13 d'octubre.

Força dupletes nostres es varen presentar aquest any en aquest torneig, el qual va ser un èxit dels jugadors dels nostres equips. Després de moltes partides, ja que la participació va ser molt nombrosa, dos dels nostres equips arribaren a la final. En primer lloc, i campions provincials de dupletes, va quedar en MANEL ROS i la DOLORS GAMUNDI, els quals s'imposaren a la final a l'altra dupleta de SALT, formada per en JOSEP RÓS i ANTONIA ESPINOSA. ENHORABONA a tots dos equips. En quart lloc també es classificava EUSEBI CABEZAS i la DOLORS VICENTE.

Coneguem el C.E.S.

En obrir aquesta secció, LA FARGA pretén acostar els seus lectors a les diverses entitats del nostre poble a través d'una xerrada feta al nostre local, amb el President del C.E.S., QUIM RIBAS i amb el delegat del Club d'Esquí, RICARD LLORET, xerrada que seria molt llarga de reproduir, hem extret un resum del que hem considerat més interessant per als lectors de LA FARGA

Nom de l'entitat: Centre Excursionista Saltenc.

Adreça: Pavelló Municipal d'Esports, primer pis, local n.º 5 Passeig dels Països Catalans s/n

Telèfon: 24 00 12

Data de fundació: Les primeres activitats daten del febrer de 1978.

President actual: Quim Ribas i Lloret.

Presidents anteriors: Jordi Sararols. Josep Cristòfol.

Nombre de socis: De 400 a 500.

Preu de la quota: 1.700 ptes. familiar i 900 ptes. individual majors i 500 ptes. menors de 14 anys individuals. A partir de 2.500 ptes., el carnet de soci protector.

Seccions: Muntanya-Alta Muntanya (responsable: Quim Ribas). Esquí (responsable: Ricard Lloret).

L'Excursionisme va ocupar a Catalunya un espai important en la resistència al franquisme. La muntanya, els centres excursionistes i els Agrupaments Escoltes varen ésser veritables brous de cultiu per als qui creïem que s'acabava el «Cuento».

Avui l'Excursionisme ha tornat a ser només gaudir de la natura que ja és molt i suficient per als qui han escollit aquest esport.

En els seus inicis, el C.E.S. va ser acollit pel Casal de Jubilats, que és on va néixer l'entitat. Va ser en créixer, quan el «Centre» va decidir que calia deixar la tutela del Casal, i, amb prou força per fer camí com a una entitat

A la dreta en Quim Ribas, president de Centre Excursionista Saltenc. A l'esquerra en Ricard Lloret, delegat del Club Saltenc d'esquí.

per si sola, va emprendre la ruta de la consolidació definitiva.

Fins fa pocs dies, el C.E.S. tenia la seu social al grup Verge Maria, al número 5 de la plaça d'Antoni Gaudí. Ara, la secretaria és ubicada al primer pis del Pavelló Municipal d'esports.

El Centre Excursionista Saltenc va començar amb la secció de muntanya i alta muntanya, recordem les sortides a Talaixà i Sant Aniol d'Aguges, les portades de Pessebres al Montmajor o al Ferran, i les acampades a la Vall d'Ormoier, en els seus primers anys.

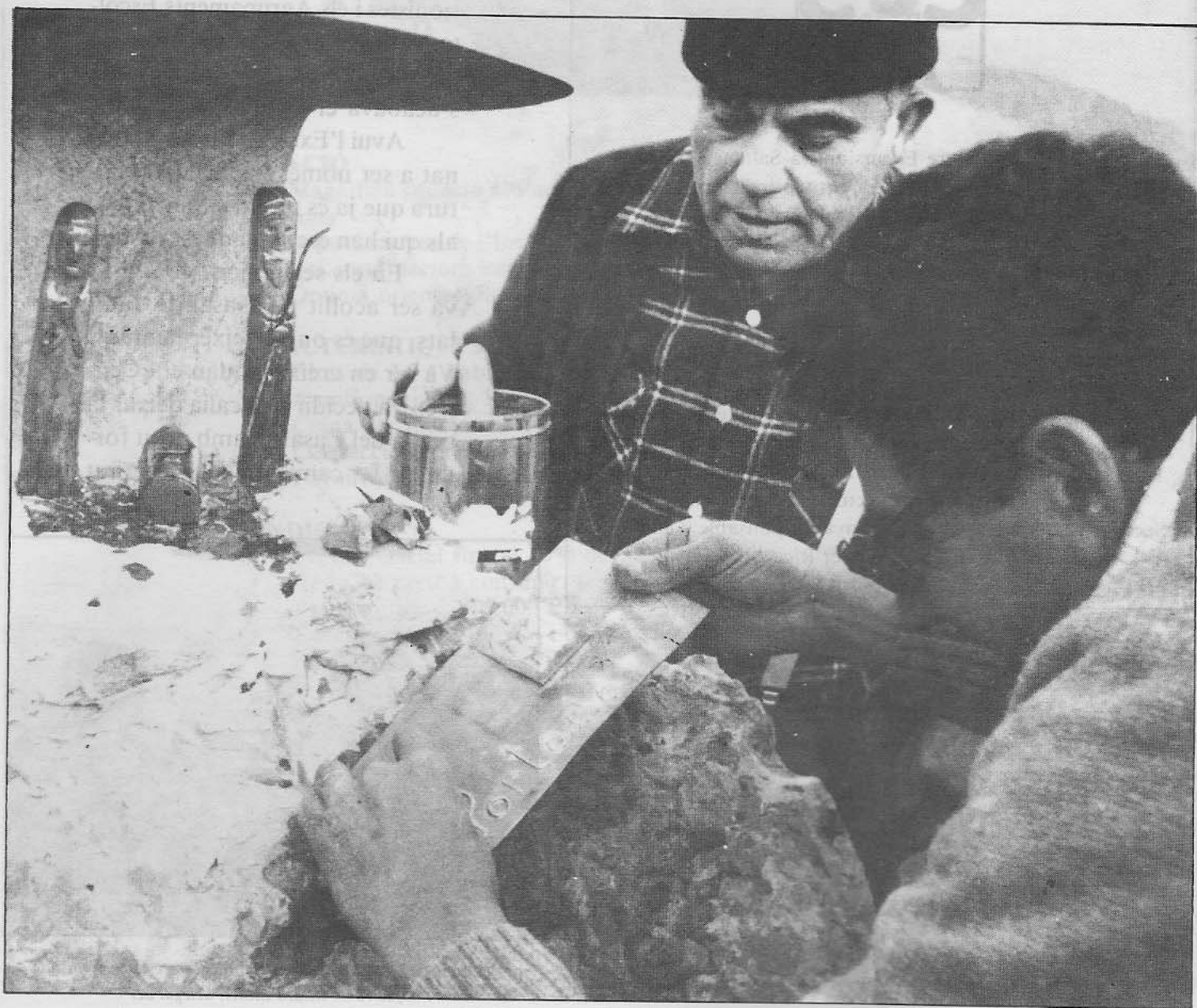
Unes anys més tard es crea la secció d'esquí. El Club d'Esquí Saltenc haurà estat la millor garantia de continuïtat pel C.E.S.

Un esport que semblava minoritari no fa pas massa anys, avui s'ha popularitzat gràcies als clubs d'esquí. Molts esquiadors estimaran la muntanya, encara que no hi hagi neu. I també molts excursionistes es calçaran els esquís per descobrir una nova dimensió de l'esport que ens pot oferir la muntanya nevada.

Per a la constitució de la secció d'esquí es varen aprofitar sor-

tides de la secció de muntanya: així, mentre els excursionistes pujaven al Gra de Fajol, nevat, els qui feien esquí rodolaven per la pista del Xalet d'Ull de Ter.

Ara, els esquiadors de Salt van a la Catalunya Nord, Font Romeu-Puymorens. Allí, la neu hi és assegurada. Són sis hores d'autocar entre anar i tornar de les pistes pirinenques, però ens diuen que val la pena passar la frontera artificial que ens separa dels catalans de França, ni que sigui només pel bon tracte que allí sempre els han donat.

Els inicis del C.E.S.

El Centre Excursionista Saltenc és una entitat jove, encara. Nasqué ara fa vuit anys, per tal de posar remei a una mancança del nostre poble: l'excursionisme era una activitat practicada per molts saltencs, però Salt no tenia encara una entitat excursionista que els aglutinés.

Per això, a finals del 77/principis del 78, un grup de vells afeccionats a la muntanya ens van plantejar la conveniència de constituir un centre excursionista a Salt. I així nasqué el C.E.S. Amb molta empena. La campanya de divulgació del nostre projecte es desenvolupà durant tota la primavera del 78: Un programa d'excursions, d'exposicions, de conferències, de vetllades audiovisual... Tot un èxit. Es va demostrar el que nosaltres, de fet, volíem que es demostrés: que Salt **necessitava** un centre excursionista.

Aquell grup inicial va créixer deseguida. Aviat vam ser una bona colla de gent -homes i dones de totes les edats- que formàrem com una gran família, unida pel comú amor a la muntanya, als amplis horitzons, a la vida en íntim contacte amb la naturalesa.

Un dels primers problemes que es presenten als qui pretenen constituir una societat és el del local. En el nostre cas la solució va ésser fàcil. El Casal de Jubilats ens va rebre amb els braços oberts i ens va oferir tota mena de facilitats (és clar que la majoria dels impulsors de la idea ja eren socis o directius del Casal). El C.E.S., doncs, nasqué com a secció de muntanya del Casal de Jubilats. Val a dir que, en contrapartida d'aquell acolliment rebut, el C.E.S. va afavorir el Casal en diferents aspectes: increment del nombre de socis (els afiliats al C.E.S. ho havien d'ésser també del Casal), increment d'activitats al local, etc. Ens atreviríem a dir, fins i tot, que l'aparició de LA FARGA va ser conseqüència, en bona part, de la revifalla que experimentà el Casal per aquest fet i de l'aportació de gent nova amb noves idees.

Sigui com sigui, el fet cert és que el propòsit que impulsà la creació del C.E.S. va reeixir plenament. L'objectiu era clar: promoure i impulsar al nostre poble la pràctica de l'excursionisme amb tot el que això comporta d'amor a la natura, d'amor al país, d'amor als companys... Partint de la base que no es pot estimar allò que no es coneix, l'excursionisme que promulguem té per objecte principal donar a conèixer els bellíssims i variats paratges de les nostres contrades, per tal que, així, puguin ésser degudament apreciats i estimats. I, tot plegat, de la forma més senzilla i alegre, plàcida i saludable, de l'única manera possible de conèixer a fons el país: tot caminant.

Excursions -moltes excursions- acampades, escalades, vacances i estades a l'alta muntanya... i cançons. La convivència estimula l'amistat i el companyerisme. El C.E.S. és una gran família que va creixent.

Aquestes eren les idees, aquest era l'ambient, i així va néixer el Centre Excursionista Saltenc. Ara fa vuit anys.

Josep Cristòfol
Soci n.º 1

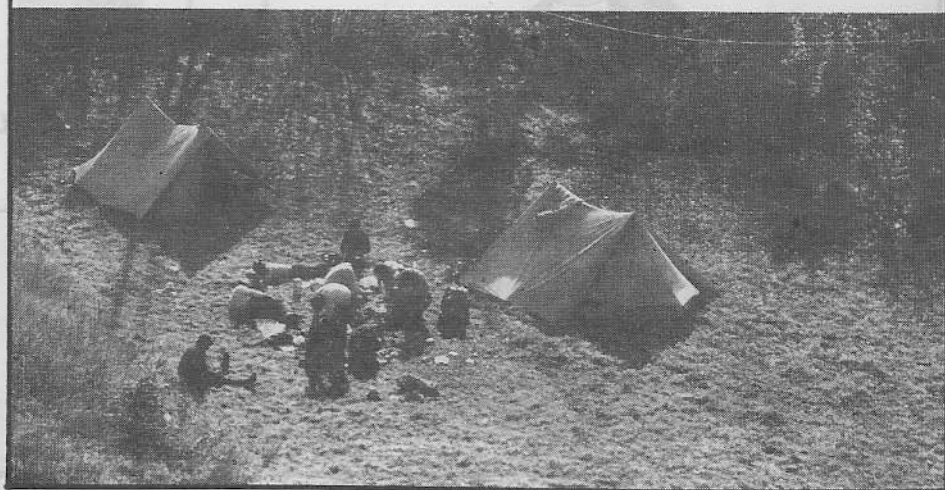
(dibuix d'en Lluís Mateu).

El C.E.S. és una gran família!!!

Hem preguntat a en Ricard si els socis eren tots de Salt, si era evident que un bon nombre de socis s'aprofitaven del club per a gaudir d'una organització, i en canvi no participaven en la marxa de l'entitat. La resposta era contundent:

«Tenim molta gent de la comarca que és soci del club. I això és bo, perquè ens possibilita mantenir, a Salt, una secció d'esquí que d'altra manera seria dirigida a d'altres poblacions que, per ser caps de comarca, també ho mereixerien.

El Club Saltenc d'Esquí és el segon de les nostres comarques pel que fa al nombre de socis, el primer és el de Girona. Però el seu President i bon amic nostre, en Ricard Lloret, ens assegura que, per «marxa», els esquiadors de Salt, són els primers.

El Psiquiàtric: Enguany fa 100 anys

L'any 1886 es crea el Psiquiàtric de Salt. Enguany, doncs, compleix 100 anys.

Molt s'ha escrit sobre el Psiquiàtric durant tot aquest temps. Potser s'ha escrit molt més per mal que per bé. També ha servit de tema literari, com en el cas de la novel·la «Jo» de Prudenci Bertrana.

El Psiquiàtric com a institució ha estat font constant de notícies en tots els sentits, fins i tot el seu nom s'ha fet servir segons les conveniències: Manicomi, Frenopàtic, Sanatori...

Avui, sortosament, ara que compleix cent anys, el Psiquiàtric és en un avançat procés de reformes. Unes reformes que signifiquen un nou concepte d'assistència psiquiàtrica i un acostament de la institució cap a la societat i cap a Salt.

La imatge del Psiquiàtric s'està allunyant de l'antic model «presó de malalts mentals», per esdevenir molt més un model d'assistència sanitària pública al servei d'un sector necessitat de la nostra societat.

Quan el Veïnat no tenia pas més de 50 cases.

L'any 1886, el Veïnat no agrupava gaire més de 50 cases. Tot just s'estava configurant com a nucli urbà. El nucli vell de Salt era tan lluny del Veïnat com aquest gairebé de Girona.

Lluny, doncs, dels nuclis habitats s'instal·lava el Psiquiàtric. Girona encara estava emmurallada i entre Salt i Girona, amb Santa Eugènia al bell mig, tot l'espai era pràcticament camps de conreu.

Se li dona el nom de «Manicomi Provincial», nom que marcarà profundament Salt durant molts anys i al qual, exteriorment, el poble de Salt hi restarà associat per molt de temps. La gent forastera coneix sobretot Salt per ser el municipi on hi ha instal·lat el Psiquiàtric. Llavors, els criteris socials, la imatge col·lectiva, era molt diferent a l'ac-

tual i el manicomi, com a equipament per a persones en fol·lia, pesava profundament en un poble de pocs habitants mig agrícola / mig industrial.

El Psiquiàtric institució tancada / institució oberta

Sens dubte que l'evolució del Psiquiàtric anirà lligada a la situació del país, al context de cada època i al propi procés de democratització de la nostra societat.

Pel Sanatori hi han passat directors de prestigi en el camp de la psiquiatria, com Diego Ruiz o Salvador Vives i Casajuana. Anomenat «Martí i Julià» durant la República, ha tingut èpoques avançades i èpoques certament negatives, i en aquest procés ha estat determinant tant la nostra societat com el fet d'assumir o no el problema per part de les institucions corresponents.

Per això el Sanatori de Salt moltes vegades havia esdevingut una institució on calia recloure tota mena de marginals socials, fossin malalts mentals o no. Persones que «estorbaven la societat còmoda i benpensant» i que havia d'ingressar en algun lloc: alcohòlics, transeünts, pidolaires, persones sense recursos de subsistència.

El Psiquiàtric de Salt, amb els til·lers a primer terme. Enguany, el Centre compleix 100 anys des de la seva creació.

A partir de 1979, amb l'arribada de nova gent als Ajuntaments i consegüentment a la Diputació, es comença a parlar i treballar en la reforma del Psiquiàtric de Salt. Serà en Just Manuel Casero, aleshores ponent de l'àrea a la Diputació de Girona, qui posarà els primers fonaments per a la reforma i desinstitucionalització del centre.

Present i futur...

En poc temps el Psiquiàtric ha passat de 900 internats a poc més de 500. S'han obert «Centres de Salut Mental» a diferents capitals comarcals, com a mesura de prevenció i de descentralització pel que fa a nous ingressos. Els treballs de laborteràpia, les activitats socioculturals, l'acostament envers la realitat de Salt, denoten sens dubte que el Psiquiàtric està canviant. Que no és ja «la presó per a malalts mentals» tan criticada i denunciada, sinó que treballa amb mentalitat oberta i de futur per fer possible una assistència digna als malalts mentals de les nostres comarques.

Arxiu d'imatges de l'Ajuntament

El cometa Halley

Certament que un dels esdeveniments astronòmics que més tinta ha fet gastar, és la tornada del ja famós cometa Halley. Aquest cometa que cada 76 anys ve esvalotant la hu-

manitat, ja des d'abans de l'era cristiana (es creu que des de l'any 239 abans de Crist), ha tornat a aparèixer, malgrat que la seva anterior espectacularitat ha quedat molt aigualida, i d'aquell cometa esplendorós, no n'ha quedat res més que una taqueta borrosa, invisible a simple vista i sense l'atribut més conegut dels cometes: la cua. I no és pas que l'hagi perduda, no, però la seva posició de cara a nosaltres, fa que quedi amagada i per tant la seva observació pel públic perdi molt d'interès. I és una llàstima perquè pels habitants de l'hemisferi Nord de la terra, ja gairebé ens ha passat l'ocasió de viure'l més. En canvi, els de l'hemisferi Sud, tindran més sort, i el podran veure tal com ha de ser un cometa. És a dir, més brillant i amb la seva cua.

L'origen dels cometes, és una cosa que ha portat de cap els astrònoms durant molts d'anys, i encara que avui saben força bé la seva composició, no estan pas gaire segurs d'allà on venen. Se suposa que a uns quinze mil bilions de Km. de nosaltres, hi ha un gran núvol de cometes (anomenat núvol d'Oort) i que de tant en tant i per la força d'atracció del Sol, se'n desprèn algun, entrant dins l'òrbita solar i començant el llarg camí que, finalment, el portarà a deixar bocabadats els habitants del Planeta Terra.

Com deia abans, la seva composició és força ben coneguda, i així se sap que els cometes són masses de gel en el

FORN DE PA

Josep M.ª Ferrer

C/. Major, 294
C/. Àngel Guimerà, 116 Xamfrà C/. Pacheco/Torras i Bages
C/. Major 167
La Punxa, 9

CONSTRUCCIONS METÀL·LIQUES

Fabregas

Taller:
Processó, 36
Tel. 23 76 34

Particular:
Isaac Albèñiz, 10, 1.º

SALT (Girona)

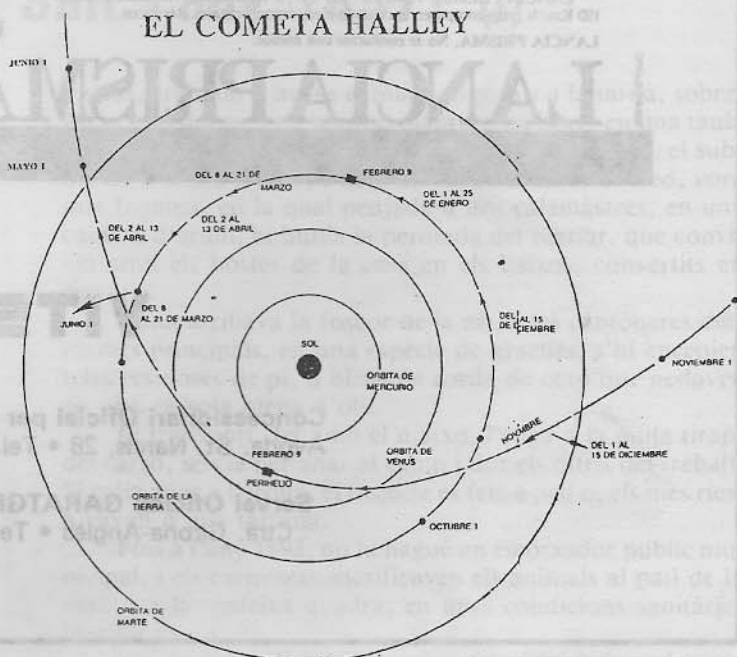
qual hi entren certa quantitat de pols i una certa corrua de gasos. Generalment tenen pocs Km. de diàmetre (uns 5 km. pel Halley), però a l'acostar-se al Sol, aquest gel es fon i forma la llarga cua que pot tenir molts milions de Km. de llargada. De totes maneres no cal esverar-se; aquesta cua és tan extraordinàriament feble, que si tots els gasos que la componen fossis, per exemple, butà, no en tindríem ni per omplir un encenedor.

També cal dir que els cometes reben el nom del seu descobridor, i és clar això engresca molt els aficionats que disposen de bons equips d'observació i fotografia, i així, junt amb els noms de molts astrònoms professionals, hi trobem també el de molts aficionats que han tingut la xamba de veure'l primer. No obstant això, el cas del Halley és diferent. Edmond Halley fou un astrònom del segle XVII que, entre molts altres treballs, va estudiar l'òrbita del cometa, descobrint que era periòdic i predint la seva tornada. Dissortadament, ell va morir quinze anys abans de la nova aparició, però el seu encert, va impressionar molt els astrònoms contemporanis seus, i en el seu honor, li van donar el seu nom.

Bé, ja només queda deixar-ho fins a l'any 2061, pel que fa al Halley. Però com que l'aparició de cometes és molt freqüent, encara ens queda l'esperança de trobar-ne un altre de

més formal i que, vertaderament, faci honor al seu nom dels cossos més bonics de l'Univers.

EL COMETA HALLEY

Situació del Cometa Halley, als voltants del centre del nostre sistema solar.

TOT ESPORT

ARTICLES I COMPLEMENTS ESPORTIUS
 VENDA, LLOGUER I REPARACIÓ D'ESQUÍS
 CORDATGE DE RAQUETES, EQUIPAMENTS
 COL·LECTIUS

...A Salt, som la botiga de la neu!!!

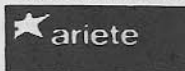

Carrer Major, 97 - Tel. 23 72 10 - SALT

Ramón y Cajal, 4 - Tel. 24 0061 - SALT

**VENDA RECANVIS
 TALLER REPARACIÓ**
 Importador per a Espanya

50 anys de la Vila de Salt (1857-1907)

VENTURA PAU I SOLER

Com era el poble de Salt l'any 1857? (I)

Cal molta d'imaginació, sobretot per part del jovent, per representar-nos aquell poble de 1.900 habitants. Era un nucli de cases que s'estenien, en el sentit Est-Oest, des d'on hi ha l'església parroquial de Sant Cugat, patró de la Vila, fins a la plaça del Pi, o fins a les Bernardes. I des de les deveses del Ter fins a l'actual carrer Major (de Nord a Sud). Entre el que formava el nucli central de la vila i aproximadament a un quilòmetre en direcció a Girona, hi havia un altre grup de cases que duïen el nom de Barri de Sant Antoni, que més tard fou conegut pel Veïnat.

La via de comunicació més directa amb Girona, era una carretera nova que s'havia obert, que, sortint de l'actual Plaça del Pi, empalmava amb Santa Eugènia i la capital provincial. Era coneguda pel nom de Carretera Nova de Bescanó i corresponia a l'actual carrer Major.

L'asfalt no era conegut encara, i els carrers tot just havien caigut quatre gotes, eren fangosos i plens de sots. No tenien voravies, ni a les cases hi havia canalons de desguàs, i quan plovia i circulaves arrambat a les parets per resguardar-te un xic de la pluja, de les teulades rajaven veritables dutxes que ajudaven a completar la mullena. Al davant de les cases s'hi apilonaven estibes de llenya i moltes vegades s'hi deixava el carro per mandra d'entrar-lo a la quadra.

Les comoditats d'avui dia, llum elèctrica, gas, telèfon, etc. per no citar la ràdio i la televisió, no s'havien encara descobert. Tampoc hi havia cinemes com espectacle públic col·lectiu, ni camps de futbol o piscines. L'esplai dels dies

festius, era anar a missa el matí i al rosari a la tarda, sobretot per les dones, i els homes, mataben les hores en una taula de cafè jugant a la garrafina, el canari, la botifarra, el subhastat o altres jocs. A l'hivern, es feien passar el fred, vora una fogaina, en la qual penjada d'uns calamàstecs, en una caldera d'aram, hi bullia la perolada del bestiar, que convivia amb els hostes de la casa en els baixos, convertits en quadres.

Quan arribava la foscor de la nit, a les cantoneres dels carrers principals, en una espècie de graelles, s'hi encenien teies resinoses de pi, o blens de corda de cotó que nedaven en una cassola plena d'oli.

El transport, fet amb el niatxo, l'euga o la mula tirant del carro, servia per anar al camp i dur els estris del treball. Si calia anar a Girona, el trajecte es feia a peu o, els més rics, a cavall d'una tartana.

Fins a l'any 1892, no hi hagué un escorxador públic municipal, i els carnissers sacrificaven els animals al pati de la casa o a la mateixa quadra, en unes condicions sanitàries inexistents.

La construcció de les cases, es feia a base de pedres recollides a les voreres del riu Ter, i de totxos fabricats manualment en una rajoleria situada a la banda esquerra de la carretera de Girona a Bescanó, poc després d'haver passat el terme de Salt, i per unir-les utilitzaven un morter fet de sorra del riu i calç.

Imatges

G.T. RIBAS

Una imatge que podem recuperar?

Si passeu per la carretera, la que travessa Salt, veureu que hi ha un local, molt gran, d'una planta, amb dues entrades, una per la carretera i l'altre pel carrer llarg, que està tancat i abandonat, encara que conserva tota la seva fisonomia del que era. En refereixo al Cinema Núria.

Ja fa mesos, en aquesta mateixa secció, us parlava de l'esmentat cinemadient que deixava d'existir com a tal i que era un tros de la nostra història que perdien, però, que, afortunadament, semblava que com a local no es destruï-

ria i que s'hi faria una mena de saló d'esbarjo-bolera-restaurant. Però en la història i la vida d'aquest cinema, que els darrers temps no li han estat favorables, tan poc aquest projecte ha tirat endavant. I en aquests moments, els propietaris, els germans Cubau, que s'estimen el local i la seva història saltenca, no el volen vendre per fer-li pisos o altres especulacions, sinó que quedés per al poble de Salt. Per això sabem que s'han posat en contacte amb el Batlle de Salt, Salvador Sunyer, per arrendar el local i que pugui estar al servei de les di-

ferents entitats, sobretot, ara, que el projecte d'arranjant el Patronat de «Can Panxut» és molt ambiciós i va per llarg. D'aquestes converses de moment no hi ha res clar. Non és bona voluntat. I ara és el moment de la veritat. Ens podem permetre al poble de Salt, perdre un local tan cèntric i amb condicions com el Núria? Fins quan es podran fer les sessions de Titelles i cinema a Can Panxut, sense cap mena de comoditat i de seguretat? Es cosa de tots, recuperar aquesta imatge si és que ens interessa.

LA PERRUQUERIA (II)

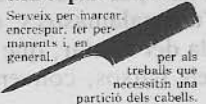
Pinta afro

Utilitzada per pentinar els cabells de tipus negroides i, en general, per donar volum i encrespament als cabells.

Pinta amb pua

Serveix per marcar, encrespur, fer permanents i, en general, per als treballs que necessitin una partició dels cabells.

Punxonet

Vareta de material divers que...

es col·loca en els forats del rullo per tal d'assegurar-hi els cabells al voltant.

Raspall assecador

Emprat per manipular els cabells tot assecant-los.

Raspall espolsacabells

Te els crins suaus i s'empra per treure els cabells que queden al coll i al clatell, després de tallar-los.

Raspall esquelet

Te els crins acabats en una boleta per tal d'impedir que els cabells s'electricitin. Es fa servir per deixar els cabells fofjos en floes.

Recolzapeus

Peça de material sòlid que es troba a l'extrem inferior de la butaca hidràulica o que es col·loca independentment al davant.

Rentacaps

Consisteix en una cubeta d'acer inoxidable o d'un altre tipus de material, amb un desguàs. Serveix per rentar els cabells.

Rul·lo

Cilindre fet de material divers, al voltant del qual s'enrotllen els cabells per tal que aquests n'agafin la forma.

Tenalles

Instrument provist de resistències elèctriques, en forma de tisores amb dues làmines adequades per poder pinçar els cabells i arrossegar-los. N'hi ha de diversos tipus.

Tisores

Eina que s'empra per tallar els cabells. N'hi ha de diverses mides.

Tisores de buidar

Tisores proveïdes d'una o dues fulles dentades o microdentades que serveixen per eliminar volum dels cabells.

1.- Jeroglífic

Aquesta vegada vull que tallin els cabells amb la

2.- Endequina, endevineta

Dos anells t'has de posar si vols fer-me treballar, i si tu no em guies bé vaig de tort, ja que també mossego sense tenir dents; vaja... encara no m'entens?

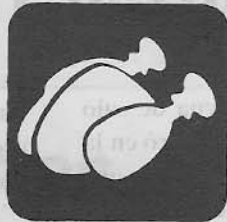
Les tisores o estidores
Navalla
Solució

LA TECA

JOSEP M.ª DUBÉ

ENCARREGUEU AMB ANTELACIÓ:

Sarsueles i paelles
Pollastres a l'ast
Conills a l'ast
Ànecs a l'ast
Canelons

Calamars a la romana
Plats cuinats
Tripades, cargols, etc.

EXTENS ASSORTIT DE VIÑS I ESPUMOSOS

Carrer Major, 9
Telèfon 23.94.79

SALT

RELLOTGERIA • JOIERIA PLAQUES i TROFEUS

Eomas

C/. Major, 83
Tel. 23 47 70

SALT (Girona)

L'acudit foll

BUGARAC

LA FARGA no té local, però sí un bon armari.

- La redacció de «LA FARGA» no ha pogut comptar mai amb un local segur o fix.
- Tot primer sí, quan el Casal es va ampliar amb el primer pis, i ja se sap, al principi sempre sobra algun o altre local.
- En teníem un de petit, però, ens feia un bon servei.
- Després amb el nostre consentiment, el Casal el va cedir a Salt Sardanista, quan de cop i volta aquesta destacada entitat es va quedar al carrer, sense.
- Més tard, es va crear el Club de «Ràdio Salt», i es va veure convenient que aquesta nova entitat pogués ocupar el lloc que abans tenia Salt Sardanista, i anteriorment la redacció de LA FARGA.
- Total que estàvem sense local... i amb mitjans precaris.
- Ara gràcies a la Junta del CASAL, hem pogut estrenar un excel·lent armari, obra de l'amic fuster Samuel. Gràcies a aquest armari (on guardarem tot el material) podem dir que tenim mig local.

Europa, Europa!

Fa pocs dies, vaig tenir un malson. Em trobava en un espai tancat, voltat de monstres horribles. L'angoixa m'ofegava el cor, perquè els monstres, amb ulls encesos, amenaçaven amb cruspír-se'm. De sobte, es va obrir una porta. Em vaig llançar cap a l'obertura salvadora. Un sospir de satisfacció inundà el meu esperit. Però em vaig trobar en un altre espai tancat, voltat de personatges sinistres, que em miraven amb ulls de curiositat. L'objecte de la curiositat no era només jo. Hi havia allí dos altres éssers, que eren observats pels personatges sinistres. L'un, duia un rètol al pit que deia: Portugal. L'altre, també duia un rètol que deia: Grecia. Llavors em vaig adonar que jo també duia un rètol que deia: Espanya, no! Espanya, no! Deia: España. Un gran aplaudiment ens sobta. Els personatges sinistres aplaudien tots. Els tres éssers dels rètols, ens vam mirar. Hi havia dues portes més, obertes, darrera de les quals només s'albirava un espai negre i macabre. Els personatges sinistres, després de l'aplaudiment, ens tornaven a indicar les respectives portes. I vet ací que vingueren uns sicaris uniformats, que ens empenyeren cap al lloc d'on havíem sortit. Em vaig tornar a trobar al primer espai; la porta tancada, i els monstres que m'amenaçaven. Llavors aparegué una espècie de Sant Jordi, però abillat amb barres i estrelles. Els meus ulls esguardaren aquest salvador inesperat, amb esperança. Els monstres reculaven. Però el salvador, barrat i estrellat, em digué que no em mogués, que el deixés fer a ell, i que així no em passaria res. I ell començà a passejar-se pel meu espai, com un senyor. Entrava i sortia quan volia, mantenia els monstres a ratlla. Però m'ignorava, a mi. Jo sabia que no podia sortir. Els monstres m'esperaven a l'altre costat de la ratlla. I la porta de salvació romania tancada.

Em vaig despertar, amb el cor disparat, i amb una suor glaçada amarant-me el cos.

Em vaig proposar explicar aquest somni als meus amics de LA FARGA. Potser ells m'ajudaran a descobrir que no hi ha tals monstres. I que el pitjor enemic és el Sant Jordi barrat i estrellat, i els personatges sinistres que hi ha a l'altre costat de la porta. O potser també m'ajudaran a descobrir qui ha obert la porta, i perquè l'ha oberta.

Sigui com sigui, a partir d'ara no vull que ningú parli de canvi, d'Europa, de socialisme en llibertat, d'Otan, d'Estats Units d'Amèrica («in God We trust»), ni d'altres galindaines. En passo, de tot això.